Диссертациялық жұмысты жоспарлау және өткізу

Дәріс 3

Әдеби шолу: дереккөздерді іздеу және талдау әдістері

PhD, доцент

Мусагалиева А.Н.

Дәріс жоспары

- Әдеби шолудың ғылыми мәні мен мақсаттары
- Ғылыми дереккөздердің түрлері және оларды іздеу әдістері.
- Дереккөздерді сұрыптау және сапасын бағалау критерийлері
- Ғылыми еңбектерді талдау және research gap анықтау тәсілдері
- Әдеби шолудың құрылымы мен жазу логикасы

Мақсаты

Магистранттарға ғылыми әдебиеттерді жүйелі түрде іздеу, сұрыптау, бағалау және талдау әдістерін үйрету; зерттеу тақырыбына қатысты негізгі бағыттарды анықтау, research gap табу, диссертацияның теориялық базасын қалыптастыру.

Әдеби шолудың ғылыми мәні

Әдеби шолу – белгілі тақырып бойынша бұрын жүргізілген зерттеулердің толық, жүйелі және сыни талдауы.
Оның басты міндеті – зерттеудің ғылыми контексін қалыптастыру.
Әдеби шолу зерттеу тақырыбының зерттелу деңгейін, шешілмеген мәселелерді, теориялық қайшылықтарды анықтауға көмектеседі.
Бұл бөлім – диссертацияның фундаменталды негізі, яғни зерттеу неге жасалуы керегін дәлелдейтін бөлім.

Әдеби шолу не үшін қажет?

- Алдыңғы зерттеулерді қайталамау
- Зерттеу сұрақтары мен гипотезаларды дәл қалыптастыру
- Әдістер мен тәсілдерді таңдау
- Research gap анықтау
- Зерттеудің қажеттілігін дәлелдеу
- Зерттеу бағытын дұрыс анықтау

Ғылыми дереккөздердің негізгі түрлері

Негізгі ғылыми дереккөздер:

- Рецензияланған мақалалар (Scopus, Web of Science)
- Монографиялар және ғылыми кітаптар
- Жоғары оқу орындарының диссертациялары
- Халықаралық ұйымдардың ресми есептері (UNEP, FAO, OECD, UNDP)
- Статистикалық бюллетеньдер (БҰҰ, ҚР ҰСБ, World Bank Data)

Екінші дәрежелі дереккөздер:

- Конференция материалдары
- Электрондық білім беру платформалары
- Ғылыми блогтар, аналитикалық шолулар (ақпарат көзі ретінде, бірақ негізгі ретінде емес)

Ғылыми дереккөздердің сапасын бағалау

- Мақаланың цитаталар саны
- Зерттеу әдістемесінің нақтылығы
- Деректердің шынайылығы мен қайнар көзі
- Автордың ғылыми беделі, еңбек сіңірген саласы
- Жарияланымның жаңалығы (5 жылдан аспауы ұсынылады)
- Журналдың импакт-факторы, квартилі (Q1–Q4)

Ғылыми базалармен жұмыс

Scopus / Web of Science	Google Scholar	Research Gate	KazNEB, ҰҒТДБ	UN Data, FAOSTAT
Тек рецензияланған, сапалы ғылыми мақалалар кіреді.Әр журналдың квартилі (Q1–Q4), импакт-фактор көрсетіледі.	Көлемі өте үлкен, барлық салаларды қамтиды.Ашық қолжетімді көптеген PDF мақалалар.Жаңа мақалаларды жылдам табуға болады.	Авторлар өз мақалаларын тікелей жүктейді. Жаңа мақалалар мен препринттер алғаш осы жерде пайда болады. Авторға сұрақ қоюға болады – өте пайдалы. Зерттеу саласы бойынша қауымдастықтар бар.	Қазақстандық диссертациялар, кітаптар, монографиялар, ғылыми журналдар. Жергілікті контекст қажет болғанда негізгі дереккөз. Мемлекеттік есептер, статистикалық жинақтар.	Халық саны, экономика, экология, әлеуметтік көрсеткіштер.Жаһандық салыстырмалы деректер. Қазақстан бойынша ресми статистика да бар.

Әдебиеттерді іріктеу алгоритмі

Жүздеген мақалаларды қарау

30–40 мақаланы алдын ала іріктеу

15–20 негізгі мақаланы терең талдау

Тақырыптық бағыттарды жүйелеу

Зерттеудің теориялық моделін қалыптастыру

Әдеби шолудың құрылымы

- Алдыңғы зерттеулердің жүйелі талдауы.
- Авторлар арасындағы көзқарас айырмашылықтары.
- Шешілмеген мәселелерді анықтау.
- Research gap және диссертация мақсаты.
- Тақырыптың жалпы концептуалды негізі.
- Қорытынды және теориялық негіздеме.

Жиі кездесетін қателер

- Авторларды жай тізімдеу (талдау жоқ).
- Ескірген дереккөздерге сүйену (2000–2010 ж.)
- Дәлелсіз жалпылама сөйлемдер
- Research gap көрсетілмеген
- Пайдаланылған әдебиетке дұрыс сілтеме жасалмаған

Дұрыс әдеби шолудың белгілері

Жүйелілік, логикалық байланыс, сыни талдау

Теориялық және практикалық аспектілер ұштасқан

Авторлардың көзқарастары салыстырылған

Бақылау сұрақтары

- Дереккөздерді іріктеу критерийлері қандай?
- Research gap қалай анықталады?
- Әдеби шолудың логикалық құрылымы қандай?
- Әдеби шолудың негізгі мақсаты қандай?
- Жиі жасалатын қателерді атаңыз.

Әдебиет тізімі

1. Әбдіғаппарова, Қ. У., Смағұлова, Ш. Қ.
Ғылыми зерттеу әдістемесі : оқу құралы. – Алматы : Қазақ университеті, 2016. – 240 б.

2. Нұрғалиева, Г. Қ., Кәрімбаева, Б. Ж.
Ғылыми-педагогикалық зерттеулердің әдістемесі. – Астана : Фолиант, 2018. – 344 б.

3. Тілеубергенова, С.
Ғылыми жұмыс пен диссертация жазу негіздері. – Алматы : Дәуір, 2020. – 216 б.

4. Жақыпбекова, З. Ә., Нұрпейісова, А.
Статистика негіздері : оқу құралы. – Алматы : ЭКО, 2019. – 280 б.

5. Әбдірайымова, Г.
Социологиялық зерттеу әдістері. – Алматы : Қазақ университеті, 2017. – 300 б.

6. Айтмағанбетов, Т.
Қолданбалы статистика : оқу құралы. – Алматы : Білім, 2021. – 256 б.

Назарларыңызға рақмет!

Мусагалиева Айжан Ниазбековна

+7 747 387 87 85

aizhan.mussagaliyeva@kaznu.edu.kz